

Újkőkori és rézkori települések maradványai a Nánási úton

(Budapest, III. ker., Nánási út 75–77.
[korábban 69.], Hrsz.: 23744/2)

2007-2008-ban, a BRUESA-RÓMAI Kft. megbízásából, lakópark építését megelőzően végeztünk régészeti feltárást a Nánási út, Rozgonyi Pirokska út és Római part által határolt területen. A tulajdonos, a Duna magas árterének keleti peremén elhelyezkedő ingatlan területén, öt darab nyugat-keleti tengelyű, 35-50 m hosszú, 13,5 m széles mélygarázsos épület kivitelezését határozta el. Az őskori lelőhelyre, a Duna közelében lévő területen, a telken korábban elhelyezkedő üdülőépületek és medencék elbontásának szakfelügyelete során Láng Orsolya figyelt fel (LÁNG 2008). A mélygarázsos épületalapok ezt követő szondázó kutatása, valamint a parti sávban elhelyezkedő „A” és „B” jelű épületek 2007. évi teljes feltárása során megállapítottuk, hogy a régészeti lelőhely az „A” épület kivételével valamennyi mélygarázs területére kiterjed (VIRÁG 2008).

A 2007. évi próbafeltárás eredményei alapján 2008. április 7. és 2008. augusztus 22. között folytattuk a feltárást (II. ütem). Ekkor a Duna-parttól távolabb tervezett „C”, „D” és „E” jelű épületek pincetömbjének régészeti kutatása mellett, az időközben módosított terveknek megfelelően, a levezető rámpa, valamint a mélygarázsokat összekötő átjárók feltáráására is sor került (1. kép). Az ásátás a

Remains of Neolithic and Copper Age settlements in Nánási Road

(Budapest III, 75–77 Nánási Road
[formerly 69 Nánási Road], Lrn: 23744/2)

In 2007-2008, archaeological excavations, commissioned by BRUESA-RÓMAI Kft, were conducted preceding the construction of a residential district on the territory bordered by Nánási Road, Rozgonyi Pirokska Road and the Római part. The owner decided to build five east-west oriented, 35-50 m long and 13.5 m wide buildings with deep parking on the lot located on the eastern edge of the high floodplain of the Danube. Orsolya Láng had noted the presence of the prehistoric site on the territory close to the Danube during the archaeological observation work during the demolition of the holiday houses and the pools that had occupied the area (LÁNG 2008). It could be demonstrated during the subsequent test investigation of the foundations for the buildings with deep parking and the complete excavation of the territories of buildings “A” and “B” in the zone of the bank in 2007 that the archaeological site extended over the territory of all the deep parking lots except for building “A” (VIRÁG 2008).

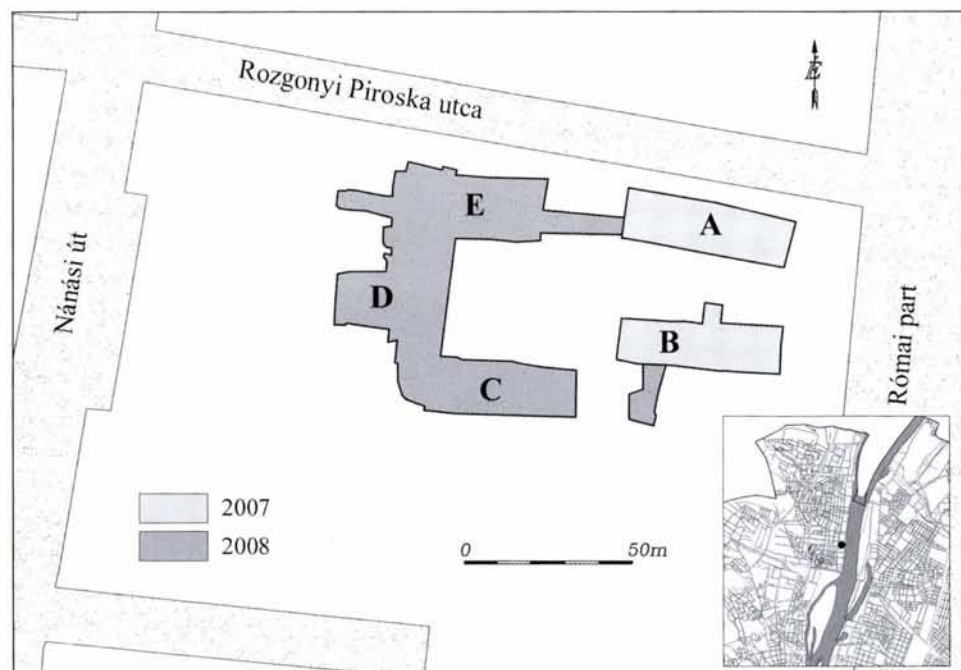
The excavation was continued between April 7 and August 22, 2008 (phase II) based on the results of the test excavation in 2007. The cellar blocks of buildings “C”, “D” and “E” located farther from the Danube, and, in accordance to the modified plans, the areas of the ramp and the

középső neolitikum, a középső rézkor és a római kor régészeti jelenségeit hozta felszínre; az I. és II. ütemben több mint 600 régészeti jelenséget dokumentáltunk. A II. ütemben feltárt 2900 m²-rel az ingatlanon megkutatót terület kiterjedése 4300 m²-re emelkedett (2. kép).

A rétegtani megfigyelések szerint az újkori humuszréteg alatt a hajdani felszíni alakulatokat kiegyenlítő, különböző vastagságú, vélhetően természetes módon lerakódott homokrég hízódott. Ez alatt jelentkezett az egykori felszín domborzatát kirajzoló, leleteket is tartalmazó humuszréteg, amely a „C” és „E” jelű épületek esetében a korábbi megfigyeléseknek megfelelően a nyugati irányban emelkedett, míg kelet felé erőteljes lejtést mutatott. Az altalaj a keleti oldalon 101,20 mBf, a nyugatin 103 mBf magasságnál került elő.

passages between the deep parking areas were unearthed (Fig. 1). Middle Neolithic, Middle Copper Age and Roman period archaeological phenomena were uncovered: more than 600 archaeological features were documented in phases I and II. With the 2900 m² unearthed in phase II, the investigated territory covered a total surface of 4300 m² (Fig. 2).

According to stratigraphic observations, a probably naturally deposited sand layer of varying thickness leveled the former surface formations under the modern humus layer. The underlying humus layer that contained the find material followed the outlines of the surface formations. Under buildings “C” and “E” it ascended in a westerly direction, as had already been observed, and sloped steeply towards the east. The subsoil was found at a height of

1. kép: A 2007-2008. évi feltárások helyszínrajza
Fig. 1: Map of the 2007-2008 excavations

2. kép: A 2008. évi feltárás légi felvétele délről
Fig. 2: Aerial photo of the 2008 excavation

Az „E” épület keleti felében régészeti objektum nem jelentkezett, és a „C” épületben megtalált, minimális keltező értékű leletet tartalmazó jelenségek is a mélyebben fekvő terület rövid ideig vagy időszakosan történő használatát jelzik. Erre utal az itt feltárt, gyengén átégett, 101,83 mBf magasságnál jelentkező, elszórta kőtörredékekkel kirakott aljú földbe vájt kemence maradványa (SE 466) is, amelyet legnagyobb valószínűséggel az újkőkori településhez kapcsolhatunk. A vélhetően csak néhány alkalommal használt kemence tűzterében tapasztás nyomát nem találtuk, oldalát, alját a tüzelés során átégett vörös talajszíneződés, a boltozathoz beomlott kevés átégett törmelék és az aljába elszórta lerakott kőtörredékek (köztük egy őrlőkő) jelezték. A délnyugat–északkeleti irányban 140, északnyugat–délkelet felé 90 cm átmérőjű ovális kemence szája egy délkelet felől csatlakozó ovális munkagödörbe nyílt (SE 466), amelynek alja 101,18 mBf magasságnál jelentkezett. Hasonló módon, kővel kirakott aljú kemence

101.20 m a. s. l. on the eastern side, and at a height of 103 m a. s. l. on the western side. There were no archaeological features in the eastern part of building “E”, and the phenomena in building “C” with a minimal number of finds that could be dated indicated a short-lived or a temporary land use. This short-term occupation is suggested by the slightly burned remains of a semi-subterranean oven (SE 466) with scattered stones in the foundation unearthed in the height of 101.83 m a. s. l., which can most probably be linked to the Neolithic settlement. The oven was probably used only a few times. No trace of daubing was found in its firing space. The bottom and the walls were indicated by the red discoloration of the soil, a few burned fragments fallen from the dome, and the scattered stones from its the foundation (among them a quern). The oval oven was 140 cm in a southwest-northwest direction, and 90 cm in a northwest-southeast direction. The mouth opened onto an oval working pit in the southeast

a közelmúltban a Kinizsi laktanyában került elő a Dunántúli Vonaldiszes Kerámia (továbbiakban: DVK) Zseliz időszakából.

A lelőhely régészeti jelenségeinek sűrűsödése a kutatható terület nyugati, Nánási úthoz közelebb eső, magasabban, 103,40-103,70 mBf szinten fekvő részén; a „C” és „E” épületek nyugati felében, a „D” épület teljes területén, és az azokat összekötő átjárókban volt tapasztalható. Különös intenzitást a „D” épület nyugati felében figyelhattunk meg, annak ellenére, hogy ezt a területet a korábbi építkezések alkalmával jelentősen megbolygatták.

A feltárás során előkerült legtöbb régészeti jelenség a DVK időszakát képviselte. Túlnyomó részük a fiatalabb, Zseliz időszakra keltezhető, de a korábbi, kottafejes fázis leletei is előfordultak. Az újkőkori települési helyet különféle rendeltetésű gödrök, kemencemaradványok és oszlopos szerkezetű épületek nyomai jelezték. A több esetben egymást metsző objektumok a terület több fázisú, többszöri, vagy hosszabb ideig történő betelepültségéről tanúskodnak a középső neolitikum folyamán.

(SE 466), the bottom of which appeared at a height of 101.18 m a. s. l. A similar oven with a stone foundation was found recently at the Kinizsi barracks dating to the Zseliz period of the Transdanubian Linear Pottery culture (TLP in the following text).

Dense archaeological phenomena were observed in the western, higher area of the investigated territory closer to Nánási Road at a height of 103.40-103.70 m a. s. l.: in the western parts of future buildings “C” and “E”, on the entire territory of future building “D” and in the passages that connected them. A special intensity of occupation could be observed in the western part of building “D” despite the fact that this territory had been badly disturbed by former constructions.

Most of the recovered finds represented the period of the TLP. The overwhelming majority of them could be dated to the late Zseliz phase, although the finds from the older Notenkopf phase also came to light. The Neolithic settlement was marked by pits with diverse functions, oven remains and the traces of post-structure houses.

3. kép: A feltárt terület északról és az újkőkori oszlopvázás épület (SE 63) feltárás után. Előtérben a római kori árok (SE 118).
Fig. 3: The uncovered territory from the north and the recovered Neolithic post structure building (SE 63) with the Roman period ditch in front (SE 118)

4. kép: Csiszolt kőeszközök az újkőkori település gödreiből
 Fig. 4: Ground stone tools from the pits of the Neolithic settlement

A „C”, „D” és „E” épületek területén összesen 7 vagy 8, a középső neolitikus település különböző fázisaihoz tartozó, nagyjából észak–déli tájolással rendelkező, hasonló szerkezetű oszlopvázas épület nyomait tudtuk megfigyelni. A zömében a feltárás határán túlnyúló épületeket oszlopsor részletek, oszlophelyek, ill. a hosszanti oldalfalak külső oldalán húzódó gödrök jelezték. Töredékes épületalapok megfigyelésére volt mód a különösen intenzív újkőkori megtelepedést mutató, modern kori épületalpozással is jelentősen bolygatott „D” épület területén is. A korszakra jellemző módon a sűrűbben állított, kisebb és sekélyebb gödrökkel jelentkező oszlopsor részletek az épületek oldalfalát, a mélyebb, nagyobb méretű, ritkábban elhelyezkedő lyukak a tetőtartó oszlopok helyét jelezhetik. Több esetben a metszetben jól látszott a nagyobbra kiásott gödrökbe beállított oszlopok helyé-

The often intersecting features suggest that the territory was repeatedly used and re-used in the Middle Neolithic in subsequent phases or for longer periods.

The traces of 7 or 8 similar post-structure houses with an approximately north-south orientation could be observed from subsequent phases of the Middle Neolithic settlement on the territories of future buildings “C”, “D” and “E”. The buildings, most of which extended over the excavation territory, were marked by sections of post rows, postholes and pits along the long sides of the houses. Parts of house foundations could also be observed on the territory of future building “D”, reflecting an especially intensive Neolithic settlement although this area had been disturbed by a modern foundation. Characteristically for the period, the segments rows of dense, small and shallow postholes marked the walls of the buildings, while the deeper and larger, more loosely distributed holes marked the places of the posts that supported the roof. In many cases, the discoloration of the posts standing in larger pits could be distinguished in the cross-sections. The building foundation discovered in the western part of future building “E” in 2007 (SE 63) could completely be unearthed in the area of the opening of the “D-E” passage (Fig. 3). The long walls of the 20 m long and 6 m wide building, characteristically with 5 post rows, were indicated by 10-24 cm deep postholes with diameters between 30-40 cm distributed between 70-80 cm from each other. The three post rows that supported the roof could be observed inside the house. The posts stood in large (with a diameter of 45-55 cm) and deep (23-30 cm) holes at a distance of between 90-110 cm from each other. Based on the finds recovered from the trench-like pits

nek elszíneződése is. Teljes egészében az „E” épület nyugati részében 2007-ben megtalált épületalapot (SE 63) tudtuk feltárni, amelyre a „D-E” átjáró megnyitásával kaptunk lehetőséget (3. kép). A 20 m hosszú, 6 m széles, jellegzetesen 5 oszlopsoros épület hosszanti oldalfalait egymástól 70-80 cm távolságban jelentkező, 10-24 cm mély, 30-40 cm átmérőjű oszlophelyek jelezték. A belső térben megfigyelhettük a tetőzetet tartó három oszlopsort is, amelynek tagjai egymástól nagyobb távolságra, 90-110 cm-re, nagyobb (45-55 cm átmérőjű) és mélyebb (23-30 cm) lyukakban álltak. A hosszanti oldalfalakat párhuzamosan kísérő jellegzetes árokyszerű gödrökből előkerült leletek alapján az épületet előzetesen a kottafejes időszakra keltezhetjük. Az utóbbi években, főként a nagyfelületű kutatásoknak köszönhetően a főváros területén és környékén is megszorodott az épületalapot tartalmazó DVK lelőhelyek száma. A korszakra leginkább jellemző épületalap teljes feltárására Budapest belső területein első ízben a III. kerületben, a Nánási úton nyílt lehetőség.

running along the long walls, the building can conditionally be dated to the Notenkopf Period. Recently, the number of sites with house foundations from the TLP has increased in and around the capital owing to excavations over large surfaces. In the inner territory of Budapest, the first complete house foundation characteristic of the period was uncovered in District III, Nánási Road. House foundations of a similar age and construction were discovered on the edge of the capital during archaeological excavations along the path of the M0 motorway (HORVÁTH 2002, REMÉNYI-ENDRÓDI-MARÁZ-VIRÁG 2006, ENDRÓDI-MARÁZ-REMÉNYI 2007).

Beside the elongated ditches along the houses, several amorphous pit complexes and storage pits were unearthed in the settlement. Most of the round or oval storage pits with average diameters and depths between 100-120 cm were beehive-shaped with downwardly widening sides and flat bottoms. One pit was an exception: its bottom deepened along the walls so that it became conical. Parts of three sunken

5. kép: Rézkori gödör állatesont maradványokkal (SE 637)

Fig. 5: Copper Age pit with animal remains (SE 637)

6. kép:
Oszlopszerkezetes
épület nyomai
előkerüléskor (SE
407)

Fig. 6: Traces of
a post-structure
building as they
appeared (SE 407)

Hasonló korú és rendszerű teljes épület-alapok az M0 körgyűrű régészeti feltárása során váltak ismertté a főváros peremén (HORVÁTH 2002, REMÉNYI-ENDRŐDI-MARÁZ-VIRÁG 2006, ENDRŐDI-MARÁZ-REMÉNYI 2007).

A házak mellett húzódó hosszanti árkokon kívül, a település több alakatlan gödörkomplexumát és tároló vermét is feltártuk. A kerek vagy ovális, átlagosan 100-120 cm átmérővel és mélységgel rendelkező vermek többsége lefelé szélesedő oldalú, méhkas alakú, egyenes aljú gödör volt. Kivételképpen említhető az egyik gödör, amelynek alját az oldalfal mentén erőteljesebben kimélyítve, kúposan képezték ki. A „D” épület nyugati részében, modern kori épületalappal elvágvá, három földbevált kemence részletét találtuk meg. Oldalukat, tüzelőfelületüket a használat során vörösre átégett talaj jelezte; tapasztott sütőfelületet csak az egyik kemence aljában képezték ki. A „D” épület északnyugati sarkában intenzív égetéssel járó tevékenység nyomait találtuk, ahol az egyik, eredetileg valószínűleg tároló ve-

ovens were found intersected by modern house foundations in the western part of future building “D”. Their walls and the baking surfaces were marked by red burned soil. Only at one of the ovens had a daubed baking surface. The traces of some kind of an activity connected with intensive burning was found in the northwest corner of future building “D”, where several layers of ash and red combustion products with a rich Zseliz material were observed in a 130 cm deep pit (SE 122) with a diameter of between 160-180 cm, which had originally been used as a storage pit. Either a fire burned in the pit, or it was used to deposit the products of combustion of an activity that went on nearby.

In contrast to the storage pits, which contained only a few finds, the elongated ditches and clay extraction pit complexes with uneven bottoms contained polished and flaked stone tools and relatively many shards beside a few animal bones (Fig. 4). A few shard fragments reflecting contacts with the Bükk and the Szakálhát cultures demonstrated contacts with other con-

remként használt, viszonylag nagy méretű, 160×180 cm átmérőjű, 130 cm mély gödörben (SE 122) több hamus és vörös égéstermés réteget figyeltünk meg, gazdag Zseliz leletanyaggal. Elképzelhető, hogy a gödörben tüzeltek is, ill. a környezetében végzett tevékenység során keletkezett égéstermék felhalmozására szolgált.

Ellentétben a zömében kevés leletet tartalmazó tárológödörökkel, a nyersanyag kitermelésekor keletkezett hosszanti árkok és a sekély, egyenetlen aljú gödöregyüttesek kevés állatesont mellett, csiszolt és pattintott kőszközöket és viszonylag nagyobb mennyiségű kerámiatöredéket szolgáltatnak (4. kép). A leletek között az egykorú kultúrákkal való kapcsolatok bizonyítékaként a Bükk- és a Szakállhát-kultúra néhány töredéke is előfordult. A dunai szigeteken kedvező átkelési lehetőséggel rendelkező budapesti lelőhelyek közvetítő szerepére a késő Zseliz időszakra nézve korábban a Békásmegyeren és Nagytétényben megtalált importleletek világítottak rá (TOMPA 1942, GÁBORINÉ CSÁNK 1964, GALLUS 1936).

temporary cultures. The imported goods found at Békásmegyér and Nagytétény attested to the intermediary role of the sites in Budapest in the Zseliz period, a location where it was possible to cross the Danube through the islands (TOMPA 1942, GÁBORINÉ CSÁNK 1964, GALLUS 1936).

A feature with a few finds from the Middle Copper Age Ludanice culture was also found on the areas of future buildings "E" and "D". Seven pits represented this period together with the ones unearthed in 2007. The features generally comprised larger beehive-shaped pits compared to the Neolithic ones. They were found in three clusters, relatively far from each other. Animal long bones and epiphyses were found together with a couple of shells, stone and pottery fragments on the bottom of a Copper Age pit that had a different shape (Fig. 5). The fragment of a vessel with an inverted rim decorated with a discoid knob, dating the pit from the first half of the Middle Copper Age.

The building unearthed in the area of the passage of the deep parking between

7. kép:
Oszlopszerkezetes
épület feltárás után
(SE 407)
Fig. 7: Uncovered
post-structure
building (SE 407)

Az „E” és „D” épületek területén a középső rézkori Ludanice-kultúra kevés leletét tartalmazó objektumát is megtaláltuk. A 2007-ben feltártakkal együtt a korszakot összesen 7 gödör képviselte a lelőhelyen. Az objektumok – többnyire az újkőkoriaknál nagyobb méretű méhkas alakú gödrök – egymástól nagyobb távolságra, három helyen csoportosulva kerültek elő a feltárt területen. Az egyik, ezektől eltérő formájú rézkori gödör aljában pár kagyló, kő- és kerámiatöredék kíséretében állati végtagsontok, forgók töredékei kerültek elő (5. kép). A gödört egy behúzott peremű, korong alakú bütyökkel díszített edény töredéke keltezi a középső rézkor első felére.

Típusa és szerkezete alapján a legnagyobb valószínűséggel a középső rézkori településhez kapcsolhatjuk a „C” és „D” épületek közötti mélygarázs átjárójában feltárt, észak–déli tengelyű, nyugat–keleti irányban 4,90 m, észak–déli irányban 4,70 m alapterületű, közepén 3 tartóoszloppal ellátott épületet is (SE 407). A falazat vázát egymástól átlagosan 20-25 cm távolságban felállított, többnyire 20 cm átmérőjű oszlopok alkották (6-7. kép). A középső neolitikus épületektől eltérő szerkezetű és alaprajzú házakhoz hasonlóak jól ismertek a középső rézkor időszakából, ahol a közepén egy oszlopsorral rendelkező típus többféle változatban, alapárokkal kombinált oszlopos, ill. tisztán alapárkos megoldással egyaránt előfordul (VIRÁG 2003). A Nánási úton előkerült példány, amely a főváros területén első ebből a korszakból, a középső réz korban ritkább, teljes oszlopos szerkezetű típust képviseli. Vélhetően hasonló korú építményekhez tartozhattak a „C” épület területén talált kisebb méretű oszlophelyek is, amelyeket az újkőkori épületektől eltérően csak az

8. kép Római kori árok feltárás közben (SE 118)
Fig. 8: Roman period ditch during cleaning (SE 118)

future buildings “C” and “D” were most probably part of the Middle Copper Age settlement based on its type and construction. It had a north-south axis, 4.90 m long in a west-east direction and 4.70 m wide in a north-south direction. It had three posts stood in its middle (SE 407). The walls were supported by posts with an average diameter of 20 cm standing at a distance of between 20-25 cm from one another (Figs. 6-7). Houses, similar to these, but different from the Middle Neolithic buildings, are well known forms from the Middle Copper Age. These house types with a post row down their middle appear in various versions: a foundation ditch combined with posts or only foundation ditches trenches (VIRÁG 2003). The feature brought to light in Nánási Road, which is the first in the capital from this period, represents the only post-structure version found so far and it seems this was a less common house type, which was less

oszlopok vastagságának megfelelő méretű átmérővel ástak ki.

Ugyancsak épületalap részlete lehet a „C” épület középső részén megfigyelt, háromoldalú, déli oldalán nyitott, jelenleg problematikusan keltezhető derékszögű árok. Az északi oldalon 690 cm hosszú 25-36 cm széles árok déli irányban a keleti oldalon 190, a nyugatin 125 cm hosszban volt követhető. Minthogy az árok és a környezetében előkerült oszlophelyek összefüggéseit egyértelműen nem sikerült tisztázni, a teljes alaprajz ismerete nélkül a jelenség keltezése nehézségekbe ütközik. Teljes egészében vagy részlegesen alapárkokkal megoldott konstrukciók egyaránt előfordulnak a középső rézkor első feléből ismert épületek körében (VIRÁG 2003, 2004), ugyanakkor a hasonló módon, nyitott alapárkokkal végződő épületalapok a közép-európai vonaldíszes kerámia kultúrájának területéről is ismertek és megtalálhatóak a közeli Szlovákiában is (PAVÚK 1994. 62. ábra). Annak ellenére, hogy eddig nem került elő, teljességgel nem zárható ki, hogy ilyenfajta konstrukció létezett a DVK körében is.

A Nánási úton 2007-2008-ban végzett kutatások településtörténeti szempontból jelentősen gazdagították az észak-budai Duna-part középső neolitikumára és középső rézkorára vonatkozóan eddig rendelkezésre álló ismereteinket. E korszakok jelentős lelőhelyei korábban a Pünkösdfürdő környékén, ill. a mai Királyok útja északi részén kerültek elő (TOMPA 1942, GÁBORINÉ CSÁNK 1964, SZILAS 2008), építmények és településszerkezet tanulmányozására azonban első alkalommal lelőhelyünk esetében nyílt lehetőség. Az általunk feltárt újkőkori teleprészlet esetleg kisebb-nagyobb megszakításokkal

common in the Middle Copper Age. The small postholes on the territory of future building “C”, which, in contrast to the Neolithic buildings, were dug to match the diameter of the posts, probably belonged to buildings from the same period.

A right-angled, three-sided ditch which may have opened in the south, was observed in the central part of future building “C”. It may be part of a house foundation but it is difficult to date. It was 690 cm long and 25-30 cm wide on its northern side. It could be followed 190 cm in the east and 125 cm in the west. As the relationship between the ditch and the postholes found in the same area could not be clarified, the feature cannot be dated without the complete ground plan. Constructions built partially or completely on foundation ditches all may be found among the buildings from the first half of the Middle Copper Age (VIRÁG 2003, 2004). At the same time, house foundations ending with open foundation ditches are also known in the distribution of the Linear Pottery culture and in nearby Slovakia as well (PAVÚK 1994, fig. 62). Despite the fact that we have not yet found a similar structure from the TLP, such a construction may well exist.

The investigations conducted in Nánási Road in 2007-2008 considerably enriched our knowledge of the settlement history of the Danube banks in north Buda in the Neolithic and the Middle Copper Age. Other significant sites from these periods were found in the region of Pünkösdfürdő and the northern part of Királyok Road (TOMPA 1942, GÁBORINÉ CSÁNK 1964, SZILAS 2008), but it was only at this site where buildings and the settlement patterns could first be studied. The

folyamatos területhasználatról tanúskodik a középső neolitikum folyamán, főként a DVK fiatalabb, Zseliz időszakában. Előfordulnak a korábbi, kottafejes fázis települési nyomai is, amelyeket lelőhelyünkön kívül ezen a partszakaszon 2008-ban a Királyok útja 291-ben is sikerült megtalálni (SZILAS 2009). A Nánási úton előkerültek a szakirodalomban sokat idézett Pünkösdfürdő környékéről ismertté vált lelőhelyhez hasonló korú, legkésőbbi Zseliz fázis településének nyomai is (VIRÁG 2008).

Mindezek alapján bizonyosnak tűnik, hogy a Dunát közvetlenül kísérő magaspárt a középső neolitikum folyamán, a DVK fiatalabb szakaszaiban hosszabb-rövidebb ideig mindvégig lakott lehetett. A partmenti sávban több helyen előkerültek már a Ludanice kultúra településeinek és temetkezéseinek elszórt nyomai is (GÁBORINÉ CSÁNK 1964, VIRÁG 2002, HORVÁTH 2003), amelyek közül épületet és a középső rézkor időszakára jellemző laza települési szerkezetet először a Nánási úti lelőhelyen sikerült dokumentálnunk.

Az „E” épület területén egy nyugat-északnyugat és kelet-délkeleti irányú, enyhén ívelt vonalú árkot is feltártunk (SE 118), amelyet egy, az aljából előkerült *terra sigillata* töredék alapján a római korra keltezhetünk (8. kép). Az átlagosan 2,5-3 m széles, 100-130 cm mély, enyhén ívelt oldallal szűkülő, lekerekített aljú, több rétegű árok végső feltöltődése a területet elborító homokréteg keletkezésével egyidejűleg történhetett. A nyugati oldalán több helyen kissé kiöblösödő árok délkelet felé 11 m hosszú 5,80-6 m széles, nagyjából vízszintes aljú ovális gödörre szélesedett, majd újból összeszűkül. Feltételezésünk szerint a lelőhelyünkön előkerült árok ré-

partially uncovered Neolithic settlement attested to a continuous occupation with possible interruptions of various time lengths in the Middle Neolithic, and especially in the later, Zseliz phase of the TLP. The traces of a settlement assigned to the earlier Notenkopf phase were also found, similarly to the site at 291 Királyok Road in the same stretch of the bank unearthed in 2008 (SZILAS 2009). The traces of a settlement of the latest Zseliz phase were also uncovered on Nánási Road, which was first site described from the neighborhood of the frequently cited Pünkösdfürdő (VIRÁG 2008).

The above-mentioned facts demonstrate that the high bank of the Danube was always inhabited for period of various lengths in the Neolithic, including later phases of the TLP. The scattered traces of the settlements and the burials of the Ludanice culture have been found at several sites along the bank (GÁBORINÉ CSÁNK 1964, VIRÁG 2002, HORVÁTH 2003). The first building and the loose settlement structure characteristic of the Middle Copper Age was first documented at the Nánási Road site.

A slightly arched, west-northwest and east-southeast oriented ditch was also uncovered (SE 118) on the territory of future building “E” dated from the Roman Period based on pieces of Samian ware found on its bottom (Fig. 8). The ditch was, on average, 2.5-3.0 m wide and between 100-130 cm deep. The slightly curved walls narrowed, the bottom was rounded and it was filled in with several layers. It was completely filled in at the same time that the sand layer covered the entire territory. The ditch somewhat in a few places on its western side. It broadened toward the

szé lehet annak a római kori árokrendszernek, amely vélhetően a Duna-part menti terület víztelenítését volt hivatott szolgálni (LÁNG 2006). A feltárás során egyéb római korra keltezhető jelenség vagy lelet nem került elő.

M. Virág Zsuzsanna

southeast into an 11 m long and 5.80-6 m wide pit with a more-or-less flat bottom and then it narrowed again. This ditch seems to have been an element of the Roman period trench system that was probably built to drain the territory along the Danube bank (LÁNG 2006). No other phenomena or finds were found dating to the Roman Period during excavation.

Zsuzsanna M. Virág

Irodalom/References:

ENDRŐDI-MARÁZ-REMÉNYI 2007 – Endrődi A. – Maráz B. – Reményi L.: Budapest, XVII. ker. (Rákoscsaba) Majorhegy alja (M0 kelet Budapest 05/2. lh.). Aqfűz 13 (2007) 271–272.

GÁBORINÉ CSÁNK 1964 – Gáboriné Csánk V.: Megfigyelések a békásmegyeri őskori telepen (Observations faites les station préhistorique de Békásmegyer). ArchÉrt 91 (1964) 201–214.

GALLUS 1936 – Gallus S.: A nagytétényi neolitikus sír (Das neolithische Grab von Nagytétény). Arch Ért 49 (1936) 85–86.

HORVÁTH 2002 – Horváth L. A.: Neolitikus leletek Dunakeszi határában (Neolitische Funde in der Gemarkung von Dunakeszi). BudRég 35 (2002) 7–34.

HORVÁTH 2003 – Horváth L. A.: Rézkori temetkezés a Budapest-aquincumi gázgyár mellett. In: Viga Gy. – Holló Szilvia A. – Cs. Schwalm E. (szerk.), Vándorutak – Múzeumi örökség. Tanulmányok Bodó Sándor tiszteletére, 60. születésnapja alkalmából. Budapest 2003, 257–265.

LÁNG 2006 – T. Láng O.: Budapest III., ker., Nánási út 39., Hrsz.: 23761/2. Aqfűz 12 (2006) 211–212.

LÁNG 2008 – T. Láng O.: Budapest, III. Nánási út 69. Régészeti kutatások Magyarországon (Archaeological Investigations in Hungary), 2007 (2008) 191.

PAWUK 1994 – Pavúk, J.: Štúrovo. Ein Siedlungsplatz der Kultur mit Linearkeramik und der Želiezovce-Gruppe. Nitra 1994.

REMÉNYI-ENDRŐDI-MARÁZ-VIRÁG 2006 – Reményi L. – Endrődi A. – Maráz B. – M. Virág Zs.: Régészeti kutatások az M0 körgyűrű keleti szektorának nyomvonalán (Archaeological investigations in the eastern sector of the M0 highway ring). Aqfűz 12 (2006) 166–169.

SZILAS 2008 – Szilas G.: Többrétegű őskori lelőhely feltárása a békásmegyeri Duna-parton (Excavation of a multilayered prehistoric site on the banks of the Danube bank Békásmegyer). Aqfűz 14 (2008) 89–103.

SZILAS 2009 – Budapest, III. ker., Királyok útja 293., Hrsz.: 63629/5 Aqfűz 15 (2009) 169–170.

TOMPA 1942 – Tompa E.: Őskor. In: Szendy K. (szerk.), Budapest Története. Budapest az ókorban I. Budapest 1942, 1–134.

VIRÁG 2002 – M. Virág, Zs.: Data on the Middle Copper Age archaeological topography of Budapest Environs (Adatok

Budapest középső rézkorának topográfiájához). *BudRég* 36 (2002) 93–114.

VIRÁG 2003 – M. Virág, Zs.: Settlement historical research in Transdanubia in the first half of the Middle Copper Age. In: Jerem, E. – Raczky, P. (Eds.), *Morgenrot der Kulturen. Frühe Etappen der Menschheitsgeschichte in Mittel- und Südosteuropa*. Budapest 2003, 375–401.

VIRÁG 2004 – M. Virág Zs.: Településtörténeti és kronológiai kutatások a Dunántú-

lon és Budapest környékén a középső rézkor első felében PhD disszertáció, ELTE (Settlement historical and chronological investigations in Transdanubia and in the environs of Budapest in the first half of the Middle Copper Age. PhD Dissertation, ELTE). Budapest 2004. (Kézirat/Manuscript)

VIRÁG 2008 – M. Virág Zs.: Budapest, III. ker., Nánási út 69., Hrsz.: 23744/2. *Aqfűz* 14 (2008) 178–182.